

Донбаська державна машинобудівна академія

Кафедра фізичного виховання і спорту

Затверджую:

Декан факультету інтегрованих технологій
і обладнання

 О.І. Гринь

« _____ » _____ 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми,
к.н.ф.в.с, доцент

 С.О. Черненко

« _____ » _____ 2023 р.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
фізичного виховання і спорту

Протокол № 17 від 02.05.2023 р.

В.о. завідувача кафедри

 С.О. Черненко

« _____ » _____ 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Виробнича (педагогічна) практика»

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 017 Фізична культура і спорт

ОПП «Фізична культура і спорт»

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Факультет інтегрованих технологій і обладнання

Розробник: Гончаренко О.С., канд. пед. наук, доцент кафедри фізичного виховання і спорту

Краматорськ-Тернопіль
2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Показники		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр» 3 роки		денна на базі ПЗСО	денна на базі ОКР «Молодший бакалавр» 3 роки
Кількість кредитів		ОПП (ОНП) Фізична культура і спорт	Обов'язкова	
4,5	4,5			
Загальна кількість годин				
135	135			
Модулів – 1		Професійна кваліфікація: бакалавр з фізичної культури і спорту	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4			3	2
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – не передбачено.			Семестр	
			6б	4б
			Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4/4 самостійної роботи студента – 6/6			-	-
		Практичні/Лабораторні		
		90/	90/	
		Самостійна робота		
		45	45	
		Вид контролю		
		Залік	Залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить для денної форми навчання - 4/6 (4 / 6 прискор).

2. Загальні відомості, мета і завдання дисципліни.

Виробнича (педагогічна) практика – необхідний етап в підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту.

Використання отриманих в інституті знань під час виробничої (педагогічної) практики є важливою професійно-прикладною ланкою навчання і виховання майбутнього фахівця.

Для студентів денної форми навчання спеціальностей «Фізичне виховання та спорт», передбачене проходження виробничої (педагогічної) практики у загальноосвітніх школах на протязі 4 тижнів.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія і методика викладання обраного виду спорту, теорія і методика плавання, підвищення спортивної майстерності з обраного виду спорту, загальна спортивна психологія та блоку вибіркових компонентів оп: практикум (лижних видів спорту, фітнесу, плавання), теорії і методики викладання (гандболу, настільного тенісу), виробнича практика за профілем майбутньої роботи, теорія і методика дитячо-юнацького спорту, та блоку вибіркових курсів: практикум з (легкої атлетики, пауерліфтингу, футзалу).

Метою виробничої (педагогічної) практики є ознайомлення студентів з основними напрямками роботи шкіл в галузі фізичного виховання, поглиблення теоретичних знань, отриманих студентами в процесі вивчення певного циклу теоретичних дисциплін і набуття та закріплення практичних навичок в проведенні учбової та позакласної роботи з фізичного виховання з метою формування у студентів стійкого інтересу до своєї майбутньої професії, а також формування інтегральної, загальних та професійних (фахових) компетентностей, набуття програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання та творчо застосовувати їх у практичній роботі.

Для реалізації поставленої мети студенти повинні навчитися діяти як вчитель фізичної культури і як організатор спортивно-масової роботи. Основними завданнями педагогічної практики є

- поглиблення і закріплення теоретичних та практичних знань, отриманих у вузі, застосування їх на практиці;
- сприяти досягненню студентами професійної ерудиції, глибини, системності спеціальних знань і навичок, і на цій основі формуванню вмінь вільно орієнтуватися в різних педагогічних ситуаціях, самостійно і творчо вирішувати весь комплекс питань навчання і виховання школярів, які входять в компетенцію вчителя фізкультури;
- навчання студентів плануванню і проведенню навчально-виховної роботи з урахуванням вікових, статевих та індивідуальних розбіжностей психічного і фізичного розвитку школярів;
- проведення уроків в молодших, середніх і старших класах з різних розділів шкільної програми, використовуючи при цьому різноманітні засоби, методи і методичні прийоми;
- прищеплення інтересу до науково-дослідної роботи, знайомство з досвідом роботи вчителів-новаторів;
- основи роботи шкільних спортивних секцій, організацій підготовки збірних команд школи до участі у спортивних змаганнях;
- проведенню фізкультурно-оздоровчих заходів у загальноосвітньої школи.

За підсумками виробничої (педагогічної) практики здобувач повинен уміти:

- уміти самостійно проводити уроки фізичної культури з учнями основної та старшої школи в закладах загальної середньої освіти, здійснювати позакласну фізкультурно-оздоровчу і спортивно-масову роботу.

- уміти розробляти документи планування та обліку для забезпечення освітнього процесу з фізичної культури у закладах загальної середньої освіти
знати:

- знати та застосовувати у практичній діяльності основні положення в галузі фізичної культури, теорію та методику розвитку фізичних (рухових) якостей, умінь і навичок в базових видах рухової активності, правила профілактики травматизму та надання першої медичної допомоги.

- знати основні принципи користування сучасними інформаційними технологіями для вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК) :

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності спеціальності (ФКС) :

- здатність визначати заходи з фізкультурно-спортивної реабілітації та форми адаптивного спорту для осіб, що їх потребують;

- здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя;

- здатність застосовувати знання про будову та функціонування організму людини;

- здатність здійснювати навчання, виховання та соціалізацію людини у сфері фізичної культури і спорту, застосовуючи різні педагогічні методи та прийоми;

- здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар;

- здатність до безперервного професійного розвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення;
- здійснювати навчання руховим діям та розвиток рухових якостей людини в умовах різних форм організації занять фізичними вправами;
- демонструвати готовність до зміцнення особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та інших чинників здорового способу життя, проведення роз'яснювальної роботи серед різних груп населення;
- оцінювати рухову активність людини та її фізичний стан, складати та реалізовувати програми кондиційного тренування, організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи;
- визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом;
- знати та розуміти сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу навчання і виховання людини;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання на базі ПЗСО, ОКР «Молодший бакалавр»

Види педагогічної діяльності	Кількість годин	Організаційні форми виконання завдань	Форми звітності
Змістовний модуль 1. Організаційна робота			
1. Знайомство загальноосвітнім закладом. Обговорення графіку виконання всіх видів завдань.	6	Бесіда з директором, методистом практики. Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
2. Складання індивідуального плану роботи студента на період практики.	6	Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
3. Атестація на прикінці кожного тижня педагогічної практики.	5	Підсумкове зібрання бригади.	Оцінки методиста за звітні тижні практики.
4. Участь в методичних заняттях.	5	Бесіда з методистом факультету. Виконання індивідуального завдання.	Оцінка методиста факультету за звітний тиждень практики.
5. Проведення самоаналізу студента за підсумками практики, оформлення звітної документації.	10	Самостійна робота.	Звіт з практики, характеристика з бази практики.
Змістовний модуль 2. Навчально-методична робота			
1. Упорядкування річного календарного плану.	5	Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
2. Розробка планів-конспектів з фізичної культури з вивчаемого модулю.	10	Самостійна робота.	Допуск методиста до проведення заняття. Запис у щоденнику.
3. Проведення уроків з фізичної	18	Уроки фізичної	Запис у щоденнику.

культури в якості помічника вчителя (1 тиждень по 16 годин).		культури.	
4. Проведення уроків з фізичної культури в якості вчителя (2 тиждень 14 годин).	10	Уроки фізичної культури.	Запис у щоденнику.
5. Заповнення шкільного журналу	4	Позакласна робота	Надання журналу
Змістовний модуль 3. Виховна та спортивно-масова робота.			
1. Складання плану фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи на період практики.	6	Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
2. Розробка документів щодо змагань.	6	Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
3. Участь в організації і проведенні фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів.	10	Спортивне змагання.	Запис у щоденнику.
4. Проведення комплексу вправ, які використовуються в фізкультурних паузах та на рухомих перервах.	10	Самостійна робота.	Запис у щоденнику.
Змістовний модуль 4. Навчально-дослідницька робота.			
1. Аналіз сформованості професійно-педагогічних навиків.	5	Самостійна робота.	Запис у щоденнику
2. Відвідування уроків, позакласних занять вчителів.	6	Педагогічне спостереження, експрес діагностика.	Запис у щоденнику
3. Проведення хронометражу уроку фізичної культури.	5	Педагогічне спостереження.	Запис у щоденнику
4. Проведення пульсометрії уроку фізичної культури.	5	Педагогічне спостереження.	Запис у щоденнику
5. Проведення педагогічного аналізу уроку фізичної культури.	8	Педагогічне спостереження.	Запис у щоденнику
Усього:	135		

4. Програма педагогічної практики.

Змістовний модуль 1. Організаційна робота

- участь в настановній і підсумковій конференціях;
- ознайомлення з адміністрацією, колективом викладачів і матеріальною базою школи, з її традиціями і розпорядком;
- участь у чергуванні по школі;
- систематичне складання звітної документації.

Змістовний модуль 2. Навчально-методична робота

- складання індивідуального календарного плану-графіка всієї роботи студента на весь період практики;
- планування навчально-виховної роботи з фізичного виховання для учнів закріпленого класу (річне, тематичне і поурочне планування);
- вивчення різних форм контролю за рівнем фізичної підготовленості учнів у школі;
- підготовка і проведення щонайменше 4-6 уроків фізичної культури у закріпленому класі (один з яких заліковий) з наступним їх аналізом вчителем, методистом і бригадою студентів;
- вивчення різних форм контролю за рівнем фізичної підготовленості учнів у школі;
- проведення тестування учнів за основними показниками фізичної підготовленості;
- дотримання правил техніки безпеки і страхування на заняттях фізичною культурою.

Змістовний модуль 3. Виховна та спортивно-масова робота.

- вивчення класу, за яким закріплений студент, ознайомлення з роботою вчителів-предметників і класного керівника (бесіди з ними, вивчення їхніх планів роботи, відвідування уроків і позакласних заходів);
- ведення щоденника педагогічних спостережень;
- розробка положення про проведення змагань або сценарію фізкультурного свята;
- проведення занять в спортивних секцій школи;
- ознайомлення з діяльністю і робочою документацією спортивної організації школи;
- ознайомлення з організацією і методикою проведення занять в одній із спортивних секцій.

Змістовний модуль 4. Навчально-дослідницька робота

- проведення хронометражу уроку фізичної культури;

- проведення пульсометрії уроку;
- проведення педагогічного аналізу уроку фізичної культури;
- оформлення результатів досліджень.

5. Контрольні заходи

Після закінчення виробничої (педагогічної) практики студенти-практиканти складають підсумковий звіт. На узагальнення матеріалів під час педагогічної практики відводиться 3 дні. Звітні матеріали, подані студентами, перевіряються і оцінюються викладачами-методистами. Упродовж перших 10 днів після завершення практики підсумки роботи студентів-практикантів підводяться у формі захисту педагогічної практики. Для його проведення деканатом створюються комісії, очолювані досвідченими методистами, до складу яких входять викладачі методисти.

До складу комісії входять керівники практики, групові методисти, викладачі кафедри фізичного виховання. Кожен студент звітує про виконану роботу під час проходження практики, відповідає на запитання, поставлені членами комісії, вносить пропозиції щодо поліпшення підготовки практики, її організації і проведення.

Загальна оцінка діяльності студента-практиканта – комплексна. Вона висловлюється членами комісії, враховуючи оцінки групового методиста, керівника практики від кафедри фізичного виховання і спорту.

При виставленні загальної оцінки враховується кожен вид роботи:

- навчальна робота з фаху;
- позакласна робота з фаху;
- ведення щоденника (включаючи фіксацію виконаної роботи, аналіз уроків і виховних заходів);
- науково-дослідницька робота в школі;

Якщо здобувач не виконав хоча б одного виду завдань педагогічної практики загальна позитивна оцінка йому не виставляється. В оцінюванні роботи студентів-практикантів береться до уваги також культура оформлення документації.

Інструментарій задіяний для визначення оцінки за модулями:

1. Щоденник студента-практиканта, де фіксується уся документація і щоденна робота на практиці (з печаткою ЗОШ).
2. Індивідуальний план роботи на весь термін виробничої практики за підписом вчителя фізичної культури та методиста від кафедри (з печаткою ЗОШ).
3. План роботи з фізичної культури на семестр для закріпленого класу.
4. Плани-конспекти уроків (з яких 2 розгорнутих, 4 – скорочених) – 6 за підписом методиста і вчителя фізичної культури (по два для кожної вікової групи за різними темами і завданнями).
5. Педагогічний аналіз уроку (проведений студентом-практикантом).
6. Записати всі уроки в закріпленому класі.
7. Проведення хронометражу та пульсометрії уроку з розрахунком загальної і моторної щільності з висновками.
8. Сценарій проведення 1 фізкультурно-оздоровчого заходу, який проводиться на базі навчального закладу за місцем проходження практики (один на бригаду).
9. План проведення в закріпленому класі бесіди з питань фізичної культури, спорту і здоров'я.
10. Відомість-характеристика і щоденник студента-практиканта, які підписані директором школи, вчителем фізичної культури і методистом від факультету.
11. Підготовка звіту за результатами проходження виробничої практики у вигляді захисту.

Таблиця 1

Розподіл балів на виробничій (педагогічній) практиці.

Модуль 1	М1.1. Складання робочої документації, індивідуального плану	2 балів
	М1.3. Складання індивідуального плану роботи студента на період практики.	3 балів
Модуль 2	М2.1. Проведення уроків з фізичної культури (план-конспекти занять з них 2 розгорнутих оцінюється в 10 балів за 1 план-конспект, 5 балів – за один	30 балів

	скорочений).	
	М2.2. Заповнення шкільного журналу.	10 балів
Модуль 3	М3.1. Розробка положення змагань або проведення або сценарій проведення 1 фізкультурно – оздоровчого заходу.	10 балів
	М3.2. Проведення занять в спортивній секції школи.	5 балів
Модуль 4	М4.1. Проведення хронометражу та пульсометрії уроку фізичної культури.	10 балів
	М4.2. Проведення педагогічного аналізу уроку фізичної культури.	10 балів
	М4.3. Проведення в закріпленому класі бесіди з питань фізичної культури та спорту.	5 балів
	Загальна сума балів	85 балів
	Виступ на підсумковій конференції	15 балів

Загальна оцінка роботи кожного студента є комплексною, що враховує всебічність його діяльності за період практики. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості і до залікової книжки студента з підписами членів комісії, до журналу обліку успішності.

Підсумковий контроль здійснюється за шкалою ECTS (табл. 2).

Таблиця 2

Система оцінки знань з курсу «Виробнича (педагогічна) практика»

Рейтинг студента за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90-100 балів	відмінно	A
81-89 балів	добре	B
75-80 балів	добре	C
65-74 балів	задовільно	D
55-64 балів	задовільно	E
30-54 балів	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-29 балів	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Остаточні підсумки виробничої (педагогічної) практики підводяться на науково-практичній конференції. Основний зміст підсумкової конференції

складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з окремих питань організації навчально-виховного процесу в школі.

До конференції організуються виставки наочних посібників, дидактичних матеріалів, кращих матеріалів звітної документації, підготовлених студентами-практикантами під час проходження практики. На підсумковій конференції оголошується кращий студент-практикант за результатами педагогічної практики.

Обов'язки студентів-практикантів, методиста, вчителя фізичної культури.

1. Обов'язки студента-практиканта.

Протягом виробничої практики студент повинен:

1.1 Підкорятися внутрішньому розпорядку школи, вказівкам директора, методиста практики, вчителів фізичної культури, а також старости групи студентів - практикантів; у випадку порушення дисципліни чи вимог методиста студент може бути звільнений від подальшого проходження практики і направлений у розпорядження деканату.

1.2 Виконувати всі види робіт, передбачених програмою виробничої практики.

1.3 Проявляти ініціативу і творчість під час проведення навчально-виховної і спортивно-масової і фізкультурно – оздоровчої видів робіт.

1.4 Щоденно працювати в школі не менше 6 годин.

1.5 Виконувати індивідуальний план роботи.

1.6 Регулярно вести педагогічну документацію (щоденник студента-практиканта, розгорнуті плани-конспекти уроку, конспекти фізкульт-хвилинок, рухливих перерв, спортивної години і т.п.).

1.7 Представляти плани-конспекти уроків і інші види робіт (спортивні години, рухливі перерви, фізкультурно – оздоровчі заходи і т.п.) для перевірки вчителю чи методисту за два дні до проведення.

1.8 Надати звітну документацію на протязі тижня, по закінченню практики.

Примітка: студентам, які пропустили частину виробничої практики і не виконали індивідуальний план:

*з поважної причини – студент надає документ, який підтверджує поважну причину, за клопотанням методиста від факультету і рішенням завідуючого відповідної кафедри і декана подовжується термін проходження виробничої практики без відриву від навчальних занять в інституті.

*з неповажної причини - робота студента під час проходження виробничої практики оцінюється як незадовільна і студент не переводиться на наступний курс і відраховується з інституту, як той, що не виконав індивідуальний план роботи.

2. Обов'язки старости бригади в кожному навчальному заході (закріпленому за наказом).

2.1 Виконувати доручення методиста практики від вузу.

2.2 Вести щоденний контроль за відвідуванням бази виробничої практики і виконанням всіх розділів практики.

2.3 Керувати і організовувати роботу бригади для виконання сумісних заходів.

2.4 Розподіляє відповідальних за видами сумісної роботи у бригаді і контролює виконання.

3. Обов'язки методиста виробничої практики від факультету.

3.1 Добрати бази для проходження виробничої практики за кількістю закріплених студентів – практикантів.

3.2 Брати участь у настановній і підсумковій конференціях а також методичних нарадах, які проводяться на факультеті з питань виробничої практики.

3.3 Ознайомити студентів зі змістом програми.

3.4 Разом з керівництвом школи і вчителем фізичної культури розподіляти студентів-практикантів за класами.

3.5 Організовувати і контролювати роботу студентів - практикантів у школі з усіх розділів.

3.6 Надавати студентам-практикантам методичну допомогу в підготовці до виконання різних видів робіт і оформленні звітної документації, передбачених програмою практики.

3.7 Організовувати перегляд і обговорення в бригаді уроків і позакласних заходів з фізичного виховання, які проводили студенти-практиканти.

3.8 Оцінювати якість підготовки і проведення всіх видів робіт, згідно програми.

3.9 Організовувати і проводити не менше одного разу на тиждень інструктивно-методичні заняття і збори бригади з питань виробничої практики.

3.10 Перевіряти і затверджувати всю звітну залікову документацію студентів-практикантів.

3.11 Організовувати і проводити разом з адміністрацією школи, вчителем фізичної культури збори з питання виконання всіх видів робіт передбачених програмою виробничої (педагогічної) практики.

3.12 Надати на кафедру характеристики на кожного студента-практиканта з встановленою диференційованою оцінкою і звіт про роботу бригади на закріпленій базі проходження виробничої практики.

4. Обов'язки вчителя фізичної культури.

4.1 Відповідати разом з методистом за виконання програми виробничої практики з розділів, що передбачені програмою.

4.2 Розподілити разом з методистом від факультету студентів – практикантів за відповідними класами для виконання всіх видів роботи передбачених програмою виробничої практики.

4.3 Брати участь в методичних нарадах, які проводяться на факультеті з питань виробничої практики.

4.4 Ознайомитись з відповідною звітною документацією за програмою виробничої практики.

4.5 Надавати допомогу студентам - практикантам щодо виконання програми практики і оформлення звітної документації.

4.6 Передавати свій педагогічний досвід через демонстрацію уроків і проведення позакласних заходів з наступним їх аналізом.

4.7 Контролювати відвідування студентами – практикантами бази виробничої практики в термін передбачений наказом інституту

4.8 Визначити разом з методистом від факультету завдання для кожного студента-практиканта з навчальної і позакласної роботи.

4.9 Надавати консультації студентам – практикантам з питань підготовки і виконання всіх видів робіт передбачених програмою виробничої (педагогічної) практики.

4.10 Перевіряти і затверджувати звітну документацію передбачену програмою виробничої (педагогічної) практики.

4.11 Аналізувати і обговорювати разом зі студентами проведення різних видів робіт, згідно програми виробничої (педагогічної) практики.

4.12 Оцінювати якість виконання всіх видів передбачених програмою виробничої (педагогічної) практики.

4.13 Нести відповідальність за дотримання техніки безпеки під час проведення студентами-практикантами всіх форм роботи з фізичного виховання.

4.14 Брати участь у підведенні підсумків виробничої (педагогічної) практики.

4.15 Оформити на кожного студента-практиканта відомість – характеристику і щоденник.

6. Рекомендована література.

Основна

1. Воробйов М.І. Практика в системі фізкультурної освіти. / М.І. Воробйов, Т.Ю. Круцевич. К.: Олімпійська література, 2006. 192 с.
2. Воробйов, М. І., Круцевич, Т. Ю.. Педагогічна практика в системі фізкультурної освіти. Київ: Олімпійська література, 2006.
3. Ланда Б.Х. Методика комплексної оцінки фізичного розвитку та фізичної підготовки: Навчальний посібник / Богдан Ланда. – К.: ВЛАДОС, 2004. – 192 с.
4. Сергієнко Л.П. Спортивний відбір: теорія та практика. У 2 кн. Книга 1. Теоретичні основи спортивного відбору / Л.П. Сергієнко. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2009. 672 с.
5. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів / Сергієнко Л.П.. К.: Олімпійська література, 2001. 439 с.
6. Теорія і методика фізичного виховання: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Фіз. Виховання і спорту: у 2 т. Т.1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. [Т. Ю. Круцевич, Н. Є. Пангелова, О. Д. Кривчикова та ін.; за ред. Т. Ю. Круцевич]. – [2-ге вид., переробл. та доп.]. – Київ: Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. Л-ра», 2018.
7. Теорія та методика фізичного виховання: Підручник для студ. фіз. виховання та спорту: У 2 т. / За ред. Т.Ю. Круцевич. - Т.1.: Загальні основи теорії та методики фізичного виховання. - К.: Олімпійська література, 2003. 424 с.
8. Теорія та методика фізичного виховання: Підручник для студ. фіз. виховання та спорту: У 2 т. / За ред. Т.Ю. Круцевич. - Т.2.: Методика фізичного виховання різних груп населення. - К.: Олімпійська література, 2003. - 391с.Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – Харків: ОВС, 2008. 406 с.
9. Худолій О.М. Основи методики викладання гімнастики. Том 1. Харків: ОВС, 2008. 408 с.
10. Худолій, О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навчальний посібник. Харків: «ОВС», 2007. 158 с.
11. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1 / Богдан Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. 272 с.

Допоміжна

12. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] //Законодавство України, 2017. – № 38-3. – Режим доступу до джерела: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Кондрашова Л.В., Лаврентьєва О.О., Зеленкова Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі : навч. посіб. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. 187 с.

14. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник для студентів пед. навч. закладів. 2-е вид., випр. і доп. Харків, 2002. 400 с.
15. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України: затв. наказом МОНМСУ від 31.10.2011 № 1243. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/.
16. Педагогічна майстерність учителя: навч. посібник / за ред. В.М. Гриньової, С.Т. Золотухіної. Харків, 2006. 224 с.
17. Педагогічна практика "Пробні уроки" навч.-метод. посіб. / [І.С. Руснак, М.Г. Іванчук, Т.Д. Федірчик та ін.] ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2006. 159 с.
18. Сватъев А.В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А.В. Сватъев, М.В. Маліков. Запоріжжя: ЗДУ, 2004. 195 с.
19. Фізична культура в школі: Методичний посібник / за загальною редакцією С.М. Дятленка. К.: Літера ЛТД, 2009. 176 с.